

Cần nâng cao vai trò, vị thế của các công ty kiểm toán độc lập vừa và nhỏ

II TỪ QUỲNH HẠNH

(Giám đốc Công ty TNHH Kiểm toán và Tư vấn Thăng Long)

Thực hiện các chủ trương của Đảng và pháp luật Nhà nước những năm qua, hàng loạt các công ty kiểm toán độc lập vừa và nhỏ đã thành lập và được phép hành nghề tại Việt Nam; hoạt động của các công ty kiểm toán này đã đóng góp phần quan trọng vào việc nâng cao vai trò, vị thế của nghề kiểm toán độc lập. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, trong quá trình thực hiện chức năng, nhiệm vụ của mình, các công ty kiểm toán vừa và nhỏ còn bộc lộ nhiều mặt hạn chế. Các nhà quản lý, các doanh nghiệp cho rằng các công ty kiểm toán vừa và nhỏ ở nước ta hiện nay vẫn còn khoảng cách khá xa về chất lượng dịch vụ, khả năng quản lý doanh nghiệp... so với các công ty kiểm toán lớn và các hãng kiểm toán quốc tế đang hoạt động tại Việt Nam, nhất là trong bối cảnh Việt Nam đang hội nhập sâu rộng vào nền kinh tế quốc tế và khu vực. Đây đang là nỗi suy tư của nhiều lãnh đạo công ty kiểm toán vừa và nhỏ có tâm huyết với nghề; đồng thời cũng là mối quan tâm, trăn trở của lãnh đạo Hội kiểm toán viên hành nghề Việt Nam. Đây là vấn đề cần phải được nhìn nhận một cách đúng đắn để có các giải pháp kịp thời, phù hợp, nhằm từng bước nâng cao chất lượng dịch vụ của các công ty kiểm toán vừa và nhỏ; từ đó nâng cao vai trò, vị thế của các công ty này đối với ngành kiểm toán nói riêng và đối với nền kinh tế Việt Nam nói chung.

Từ thực tiễn hoạt động của

Công ty TNHH Kiểm toán và Tư vấn Thăng Long và tình hình hoạt động của ngành kiểm toán hiện nay cho thấy 3 vấn đề đáng quan tâm: một là, cạnh tranh không lành mạnh; hai là, không tuân thủ quy định - biết sai vẫn làm; ba là, khả năng kiểm soát chất lượng dịch vụ hạn chế.

Về vấn đề cạnh tranh, các công ty kiểm toán vừa và nhỏ được thành lập bị giới hạn bởi số lượng nhân viên, hạn chế về năng lực tài chính, kinh nghiệm tổ chức, quản lý, chuyên môn,... trong khi qui định của pháp luật, nhu cầu kiểm toán ngày càng tăng đã làm cho các công ty kiểm toán trong nước có biểu hiện cạnh tranh không lành mạnh trong việc tìm kiếm và lôi kéo khách hàng, thậm chí đi ngược lại giá trị đích thực nghề kiểm toán. Biểu hiện của sự cạnh tranh không lành mạnh là: Giảm giá phí đến mức không đủ chi phí để thực hiện cuộc kiểm toán; hạ thấp uy tín các công ty kiểm toán khác; dùng các mối quan hệ với cơ quan quản lý Nhà nước, gây áp lực với khách hàng. Việc cạnh tranh như trên của không ít các công ty kiểm toán đã tạo cho khách hàng nhìn nhận nghề kiểm toán chưa đúng với mục đích, chức năng, nhiệm vụ, vai trò và vị thế của nghề kiểm toán.

Về việc không tuân thủ quy định, theo các qui định về kiểm toán độc lập, doanh nghiệp đang hoặc đã thực hiện việc định giá tài sản năm trước thì không được thực hiện dịch vụ kiểm toán báo cáo tài chính; kiểm toán viên chưa đủ 3 năm trong nghề kiểm

toán thì không được làm giám đốc doanh nghiệp kiểm toán, giám đốc công ty kiểm toán không được ký báo cáo kiểm toán của một doanh nghiệp trên 3 năm liên tục... nhưng một số công ty kiểm toán vẫn thực hiện; một số báo cáo kiểm toán vẫn được ký chức danh giám đốc là kiểm toán viên chưa đủ điều kiện làm giám đốc.

Luật đấu thầu quy định điều kiện tham gia đấu thầu xây lắp phải có xác nhận của công ty kiểm toán nhưng không nhất thiết phải kèm báo cáo kiểm toán. Quy định như vậy đã tạo khe hở cho một số giám đốc công ty kiểm toán tự do xác nhận số liệu không liên quan đến báo cáo tài chính của doanh nghiệp và thu tiền một cách nhanh chóng. Thực tế có công ty kiểm toán không cần thực hiện dịch vụ kiểm toán nhưng một lúc có thể xác nhận cho vài công ty cùng tham gia đấu thầu; có công ty kiểm toán trong cùng một năm tài chính vừa phát hành báo kiểm toán xác nhận doanh nghiệp lỗ hàng chục tỷ đồng và vốn chủ sở hữu đã âm, nhưng đồng thời lại xác nhận trên số liệu tài chính để đi đấu thầu cho doanh nghiệp các chỉ tiêu tài chính khác xa với số liệu đã được kiểm toán...

Về khả năng kiểm soát chất lượng dịch vụ, do mới thành lập nên các công ty kiểm toán vừa và nhỏ chủ yếu tập trung vào việc tìm kiếm khách hàng, trong khi nhân lực ít, dẫn đến việc kiểm soát chất lượng hạn chế, lỏng lẻo; thậm chí có công ty kiểm toán không thiết lập hệ thống kiểm

soát chất lượng. Việc đào tạo cán bộ, nhân viên thường chưa được quan tâm. Việc tuân thủ các chuẩn mực đạo đức, chuyên môn, nghiệp vụ cũng chưa được chú trọng trong từng cuộc kiểm toán, dẫn đến phát hành báo cáo kiểm toán chưa đảm bảo được chất lượng, tiềm ẩn nhiều rủi ro, chưa cải thiện được hình ảnh và uy tín đối với khách hàng.

Chúng tôi cho rằng, thực trạng của ngành kiểm toán độc lập Việt Nam nêu trên xuất phát từ những nguyên nhân sau: Một là, các công ty kiểm toán vừa và nhỏ chưa có đủ điều kiện, quy trình để đào tạo riêng cho các trợ lý kiểm toán viên, các chuyên gia tư vấn; trong khi đó, chương trình đào tạo của Hội kiểm toán viên hành nghề Việt Nam mới chỉ tập trung cập nhật kiến thức cho các Kiểm toán viên và các lãnh đạo công ty kiểm toán với thời lượng cũng còn rất hạn chế. Hai là, hệ thống kiểm tra, giám sát và chế tài xử phạt về hoạt động của các công ty kiểm toán tại Việt Nam còn chưa rõ ràng và chưa được áp dụng một cách đầy đủ, nhất quán, dẫn đến “manh ai nấy làm” tạo điều kiện cho một số công ty kiểm toán không đảm bảo tính tuân thủ quy định của pháp luật, hoạt động với tôn chỉ tách biệt với tôn chỉ của ngành kiểm toán. Ba là, hệ thống văn bản pháp luật về kiểm toán độc lập chưa thực sự hoàn thiện (Luật kiểm toán độc lập chưa được ban hành, các văn bản dưới luật đã được thực hiện nhưng việc kiểm tra giám sát công tác thực hiện còn hạn chế, thậm chí có địa phương còn chưa thực hiện hoặc thực hiện rất chậm). Bốn là, quy định về thời hạn nộp báo cáo đã được kiểm toán quá ngắn, chỉ trong vòng 03 tháng; trong khi các nước trong khu vực là 06 tháng. Điều này khiến cho các công ty kiểm toán phải chạy đua với thời gian, do đó chất lượng báo cáo kiểm toán cũng bị ảnh hưởng đáng kể.

Để từng bước nâng cao uy tín

và vị thế của các công ty kiểm toán vừa và nhỏ, đồng thời góp phần nâng cao uy tín của ngành kiểm toán độc lập Việt Nam xin đề xuất một số giải pháp sau:

Một là, đối với các công ty kiểm toán, cần quan tâm 4 vấn đề: (i) Xây dựng văn hoá nghề nghiệp trong công ty phù hợp với hoạt động của ngành kiểm toán độc lập. Đảm bảo tính tuân thủ pháp luật và chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp từ cấp lãnh đạo cho đến nhân viên trong việc thực thi nghiệp vụ cũng như tiếp xúc với khách hàng. Nếu cao tinh thần hợp tác, bảo vệ nghề nghiệp và bảo vệ hình ảnh của các công ty kiểm toán khác cũng như bảo vệ hình ảnh của chính công ty mình trước công chúng. (ii) Đảm bảo tính công bằng và ổn định trong quản trị, tránh việc bất đồng quan điểm dẫn đến chia tách, xé nhỏ công ty. Xây dựng cơ chế tiền lương và phân chia thu nhập thoả đáng để có thể thu hút và giữ được cán bộ giỏi làm việc ổn định, lâu dài. (iii) Xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý giỏi, cán bộ chuyên môn có nghiệp vụ tốt, có tác phong chuyên nghiệp, có phẩm chất đạo đức tốt, có chính kiến rõ ràng, đặc biệt là có khả năng tư vấn cho khách hàng để nâng cao chất lượng dịch vụ. Khuyến khích KTV học lấy chứng chỉ kiểm toán quốc tế bằng cách tài trợ học phí nhằm nâng cao chất lượng và uy tín của mỗi công ty. (iiii) Xây dựng hệ thống kiểm soát chất lượng dịch vụ phù hợp với quy mô hoạt động của công ty, phải đảm bảo rằng: các dịch vụ cung cấp cho khách hàng đã được soát xét đầy đủ ít nhất qua 03 cấp: Kiểm toán viên, Phụ trách phòng, Ban Giám đốc.

Hai là, đối với hội nghề nghiệp (Hội Kiểm toán viên hành nghề Việt Nam - VACPA), cần quan tâm các vấn đề sau đây:

» Định kỳ (quý, năm) lấy ý

kiến đóng góp của các công ty kiểm toán bằng cách gửi phiếu thăm dò có nội dung in sẵn gửi tới các công ty kiểm toán.

» Xây dựng chương trình đào tạo và thực hiện đào tạo cho các trợ lý kiểm toán viên, chuyên viên tư vấn của các doanh nghiệp kiểm toán vừa và nhỏ không có đủ điều kiện tự đào tạo.

» Tổ chức hội nghị hiệp thương của Giám đốc các công ty kiểm toán để thảo luận về sự cạnh tranh trong ngành và ảnh hưởng của sự cạnh tranh đến mức giá phí tối thiểu và những rủi ro có thể gặp phải trong quá trình tìm kiếm khách hàng.

» Kiến nghị với Bộ Tài chính kéo dài thời gian nộp báo cáo kiểm toán lên 06 tháng để đảm bảo chất lượng cho các cuộc kiểm toán, ban hành các chế tài xử phạt đối với các doanh nghiệp thuộc đối tượng phải kiểm toán nhưng không thực thi theo quy định của Nhà nước.

» Phối hợp với Bộ Tài chính để xây dựng quy chế, kiểm tra, giám sát, chế tài xử phạt về việc vi phạm quy chế hoạt động của các công ty kiểm toán một cách minh bạch, rõ ràng và nhất quán.

» Hàng năm nên tổ chức cuộc thi “Kiểm toán viên giỏi” và “Trợ lý kiểm toán viên giỏi” nhằm thúc đẩy, tăng cường sự giao lưu, hợp tác học hỏi giữa các công ty kiểm toán trong nước với nhau cũng như với các hội nghề nghiệp kiểm toán nước ngoài. Từ đó dần nâng tầm chất lượng của chúng tôi CPA trong nước.

» Mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế hướng đến mục tiêu chúng tôi KTV Việt Nam được thừa nhận trong khu vực.

» Đề ra tiêu chí cụ thể để bình bầu, xếp hạng các công ty kiểm toán hàng năm, công khai kết quả thi đua nhằm tạo ra động lực cho các công ty kiểm toán nhỏ có sự phấn đấu. **KTV**